

En brik i et internationalt puslespil

Grågåsebestanden har været i stor fremgang de senere årtier, og en landsdækkende optælling skal i 2022 afsløre, hvor mange grågæs der opholder sig i Danmark om sommeren. Danmarks Jægerforbund deltager i tællingen, og vi søger derfor jægere over hele landet, som vil hjælpe med at tælle gæs.

Tekst: Iben Hove Sørensen og Henning Heldbjerg

Internationalt samarbejde om forvaltning af trækfugle fungerer bedst, når vi har gode data at arbejde med. Derfor skal den danske sommerbestand af grågås tælles i den første weekend i august. Foto: Jørgen Peter Kjeldsen.

NATUR/VILDTFORVALTNING: De danske grågæs er en del af den vesteuropæiske bestand, som er mere end syvdoblet siden 1980'erne. Gæssenes succes har ikke blot resulteret i flere store naturoplevelser, men har også medført et stigende antal konflikter med landbruget og en øget risiko for flysikkerheden. På den baggrund trådte en international adaptiv forvaltningsplan i kraft under Vandfugleaftalen (AEWA) i 2018. Planen har fokus på at håndtere de voksende udfordringer og sikre en bæredygtig jagt, samtidig med at gæssene og deres levesteder sikres en tilstrækkelig beskyttelse.

For at sikre den bedst mulige forvaltning af arten er det nødvendigt at have overblik over fordelingen af grågæs, både i yngletiden og i vinterhalvåret. Samtidig skal det årlige jagtudbytte (inklusive regulering) i hvert land være kendt, hvis den adaptive forvaltning skal fungere optimalt. I Danmark har vi godt styr på vildtudbyttet, men antallet af ynglende gæs har vi kun et upræcist estimat for. Den kommende sommertælling af de danske grågæs vil derfor indgå direkte i arbejdet med at implementere forvaltningsplanen.

Grågåsen i Danmark

Ligesom resten af flyway-bestanden er antallet af ynglende grågæs i Danmark vokset de seneste tre årtier. Antallet af ynglefugle voksede kraftigt frem til omkring 2013, hvorefter antallet har været nogenlunde stabilt. I 2018 blev den samlede danske ynglebestand skønnet til at være på knap 15.000 par.

Grågåsebestanden er ikke blot vokset i antal, den har også spredt sig som ynglefugl i Danmark. DOF's atlasundersøgelser, hvor ynglefremkomster af alle fuglearter registreres indenfor fastlagte 5x5 km kvadrater, har vist, at der i 2014-2017 yngede grågæs i næsten fire gange så mange kvadrater som i 1971-1974 (fra 16 % til 59 % af alle kvadrater). Nu yngler arten stort set i samtlige kvadrater øst for irrandslinjen.

Stigningen i bestandsstørrelse og udbredelse skyldes formentlig en kombination af mildere vintre og et moderne landbrug med vintergrønne marker. Begge dele har resulteret i en øget mængde føde til gæssene vinteren igennem og dermed givet mulighed for en bedre vinteroverlevelse. Samtidig har ændringerne medført, at gæssene kan overvintrere tættere på yngleområderne.

Også for de rastende og overvintrende grågæs i Danmark er bestandsstigningen nu aftaget efter en længere periode med kraftig vækst. Siden 2010 er antallet af grågæs, som raster i Danmark i september, stagneret på et niveau mellem 114.000 og 141.000 individer. Et tilsvarende mønster ses i den overvintrende bestand, der efter en kraftig stigning fra midten af 1990'erne nu er stagneret på omkring 120.000 fugle.

Fuglene yngler i søer og moser med rørskov, gerne med nærliggende enge eller græsarealer, hvor de kan søge føde, der primært udgøres af græs, urter eller kornafgrøder. Grågåsen yngler ret tidligt på året, så allerede tidligt i april kan der ses gæslinger. De voksne fugle fælder deres svingfjer i slutningen af yngleperioden. I denne periode, hvor de ikke er flyvedygtige, lever de så skjult som muligt i moser og småsøer. Efter ynglesæsonen samles gæssene i stadigt større flokke, og i løbet af august kommer der gæs til Danmark fra nordligere ynglebestande. De ynglende fugle fra Danmark overvintrer sydpå, primært i Holland og

Sydspanien, men et stigende antal formodes at blive i Danmark hele vinteren.

Sommertællingen

For at holde fokus på den danske sommerbestand skal optællingen foregå i weekenden den 6.-7. august 2022, inden efterårstrækket for alvor går i gang. Gæssene skal tælles ved søer og kyster efter kl. 11, idet gæssene fouragerer spredt i landskabet om morgenen og derefter trækker ud på hvilepladserne. Det forventes, at de mange lokaliteter vil kunne dækkes af frivillige optællere, og projektets succes afhænger således af deres deltagelse.

Reservaterne i fuglebeskyttelsesområderne, hvor der ofte raster mange gæs sammen, vil blive optalt af NOVANA-programmets faste korps af tællere. På de fleste andre lokaliteter forventes flokstørrelsen at være på under 100 gæs.

Et tilsvarende arbejde er under udvikling i Norge, Sverige og Finland, og optællingerne drøftes regelmæssigt i den internationale arbejdsgruppe under Vandfugleaftalens europæiske gåseplatform (AEWA European Goose Management Platform). Arbejdet i Danmark bliver løbende koordineret med de øvrige lande, og vi kan samtidig drage nytte af resultater fra de andre landes projekter og indsatser.

Optællingen af grågæs koordineres af forskere fra Aarhus Universitet og Danmarks Jægerforbund, og projektet er finansieret af Miljøstyrelsen.

ih@jaegerne.dk

hh@ecos.au.dk

Vil du være med?

Hvis du har lyst til at bruge et par timer i den første weekend i august på at tælle grågæs, så hører vi meget gerne fra dig. Vi har brug for mange gåsetællere fordelt i hele landet, og vi hører meget gerne fra alle fugleinteresserede jægere, der har lyst til at deltage. Både store og små flokke skal optælles, og besøg på egnede lokaliteter uden gæs har også stor værdi for optællingen. En god kikkert er en fordel, da gæssene ofte står tæt. Lokaliteten vælger du sammen med os, meget gerne i nærheden af din bolig, eller hvor du ofte færdes, og selve optællingen kræver blot, at du har mulighed for at bruge et par timer ved den valgte sø, kyst eller mose på at tælle de rastende grågæs. Du må gerne vælge flere lokaliteter. Efter optællingen bedes du indrapportere resultatet (lokalitet og antal grågæs) hurtigst muligt; selve afrapporteringen foregår elektronisk og tager kun få minutter. Det endelige resultat vil blive præsenteret i Jæger og andre medier omkring årsskiftet.

Husk tilmelding

Tilmelding foregår pr. mail eller telefon, og både tilmelding og spørgsmål kan rettes til Iben Hove Sørensen ved Danmarks Jægerforbund (ih@jaegerne.dk, tlf. 88 88 75 26) eller Henning Heldbjerg ved Institut for Ecoscience, Aarhus Universitet (hh@ecos.au.dk, mobil 24 27 32 50). Læs mere på kortlink.dk/2fh2a